Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
e-mail: Josef.Vojvodik@ff.cuni.cz

Oponentský posudek na bakalářskou práci L u c i e Č e c h o v é
Dvojí přístup k lidovému vyprávění: Josef Štefan Kubín a Emanuel Horký

Ve své bakalářské práci zvolila Lucie Čechová komparativní přístup k folklorním látkám vyprávění lidových povídek z Podkrkonoší ve srovnání se zpracováním lidových pověstí z oblasti Vysočiny (Humpolecka, Polenska a Havlíčkobrodska). Cílem práce je srovnáni po stránce jazykové, stylové i tematické. Vychází z materiálu, shromážděného Josefem Štefanem Kubínem (Lidové povídky z Podkrkonoší) a Emanuelem Horkým (sbírka Z kraje Šimona kouzelníka).

Práci tvoří dvě paralelně koncipované kapitoly, v nichž se Lucie Čechová zabývá žánrovým zastoupením, slovní zásobou, syntaxí, stylistikou, tématy, motivy a postavami a přístupem k folkloru obecně. V případě Emanuela Horkého využila archivních materiálů. Zásadní rozdíl zjišťuje autorka v rovině jazykové, kdy Kubín vyprávění neupravuje, ponechává mu jeho autentickou podobu, stejně tak, jako nezasahuje to obsahové roviny vyprávění. Horký naopak autentické vyprávění dodatečně „dotváří“, což představuje výrazný zásah do struktury lidového vyprávění, jehož hlavním příznakem je právě ústní podání, předcházející písemnému záznamu, kdy primární vypravěč vytváří auditivní text, který sekundární vypravěč převádí a písemné, vizuální podoby. Jak autorka podotýká, jazykovou kvalitu příběhů Horký „upřednostňuje na úkor jejich autentičnosti“ (s. 28).

Primární vypravěč tvoří ústně tradovaný text tím, že verbálně „přenáší“ zážitky, události, vzpomínky, subjektivní myšlenková i emocionální hnutí – nebo obecné zkušenosti – do slovesného materiálu, zatímco sekundární vypravěč písemně zaznamenává vyprávěný text, který upravuje, literarizuje a v literární podobě zpřístupňuje veřejnosti.

Jak Lucie Čechová konstatuje, pracuje Horký, přes veškeré literární kvality, s víceméně jednotvárnými jazykovými prostředky, jejichž výsledkem je jednotný autorský rukopis. Horkého sbírka je také ve srovnání s Kubínovými texty střídmější, což souvisí mj. s okolností, že Kubín, který se folkloristikou zabýval na profesionální úrovni, na rozdíl od Horkého neupravoval ani vulgarismy, ani nářeční výrazy, ani obscénní náměty, pro lidová vyprávění příznačné. Z toho vyplývá, jak Lucie Čechová ukazuje, zásadní rozdíl v intenci obou sběratelů: jestliže Kubínova motivace a jeho záměr byl primárně folkloristický, zaměřený na co nejautentičtější záznam lidové slovesnosti a lidového vyprávění, na jeho uchování a

tradování, byl Horkého záměr spíše vzdělavatelsko-literární, zaměřený na regionální specifika lidových pověstí z oblasti Vysočiny, což bylo dáno také jeho učitelským působením v tomto kraji.

Nárok autentičnosti a ústního předávání je pro Kubína, jak Lucie Čechová ukazuje, tím zásadnější, že lidové vyprávění vnímal jako důležitý prostředek uchovávání národní lidové tradice a jejího předávání v určité opozici k písemné, literární kultuře. Domnívám, se že zde mohlo působit i vědomí razantně probíhající industrializace a modernizace, které s počátkem 20. století podnítily velký zájem o folklor (nejen v literatuře, ale také v hudbě a výtvarném umění) a archaické formy kultury, mj. jako reakci na ústup této prapůvodní formy tradování lidového vyprávění. Vyprávění pověstí, pohádek, příběhů atd. odpovídá kulturně-antropologicky elementární potřebě člověka – člověka jako *homo narrans* – osvojovat si svět a rozumět světu prostřednictvím příběhů. Kubín i Horký si byli této antropologické kvality lidového vyprávění vědomi a oba k ní přistupovali z vlastní perspektivy a se specifickým záměrem.

Uvážlivým a snahou o důslednost vedeným srovnáním obou přístupů k lidovému vyprávění Lucie Čechová ukázala, v čem spočívá zásadní rozdíl mezi materiálem „primárního vypravěče“ Josefa Štefana Kubína a typem „sekundárního vypravěče“ Emanuela Horkého.

Třeba rovněž ocenit, že pro komparaci zvolila Lucie Čechová dosud literárně historicky neprozkoumaný archivní materiál a také po jazykové a formální stránce odpovídá předkládaná práce plně nárokům, kladeným na typ bakalářských prací daného oboru.

Navrhuji proto hodnocení „**výborně**“ (1).

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A. Praha, 26. 5. 2022